

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 342.951:351.82

DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2022.3/04>

Лулу Ю.Д.

Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

Петков С.В.

Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

ВІДСТУП ВІД ПРАВОВИХ ПОЗИЦІЙ ВЕРХОВНОГО СУДУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Статтю присвячено висвітленню теоретико-правових та практичних питань відступу від правових позицій Верховного Суду в адміністративному судочинстві. Визначено сутність та характерні ознаки інституту відступу від правових позицій Верховного Суду, досліджено правові засади його регулювання. Аргументовано, що необхідність відступу від правових позицій Верховного Суду у деяких випадках обумовлена потребою у динамічному розвитку та удосконаленні судової практики у спорах, що виникають із публічно-правових відносин.

Автором обґрунтовано, що відступ від правових позицій Верховного Суду пов'язаний з доктриною динамічного тлумачення права, яка передбачає, що розуміння правової норми залежить від конкретних умов, в яких відбувається застосування останньої. Доведено, що для забезпечення єдності судової практики відступ від правових позицій Верховного Суду має здійснюватися лише з наведенням чіткого обґрунтування, за наявності визначених підстав. Встановлено, що однією з підстав для відступу від правових позицій Верховного Суду є вади тлумачення та застосування судом відповідної правової норми (зокрема, його неефективність, неясність, неузгодженість, необґрунтованість, незбалансованість, помилковість) або зміна соціального контексту.

Аргументовано, що важливість інституту відступу від правової позиції Верховного Суду обумовлено необхідністю розвитку судової практики, можливістю судів виправляти власні, раніше допущені помилки або неточності під час тлумачення та застосування правової норми. Автором встановлено, що розвиток судової практики за допомогою такого інструмента як відступ від правової позиції Верховного Суду може бути обумовлений також розширенням тлумачення Європейським судом з прав людини деяких принципів, визначених у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Ключові слова: відступ, правова позиція, Верховний Суд, адміністративне судочинство, динамічне тлумачення, розвиток судової практики.

Постановка проблеми. Відповідно до ч. 1 ст. 129 Конституція України суддя, здійснюючи правосуддя, є незалежним та керується верховенством права [1]. При цьому одним із елементів принципу верховенства права є правова визначеність, яка, крім іншого, вимагає передбачуваності та єдності судової практики.

Вимога щодо врахування судами та іншими суб'єктами владних повноважень правових

висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, міститься у ч. 5 ст. 242 Кодексу адміністративного судочинства України (КАС України) [2], ч. ч. 5 та 6 ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [3]. Така вимога обумовлена тим, що суттєве та тривале розходження у судовій практиці призводить до порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

(Конвенція), а також підриває довіру та авторитет судової влади, про що неодноразово наголошував у своїх рішеннях Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) [4; 5].

Водночас необхідно зауважити, що єдність судової практики не може бути абсолютною, оскільки, по-перше, це б означало неможливість виправляти судами раніше допущені помилки під час тлумачення та застосування правової норми, а, по-друге, це свідчило б про відсутність динамічного розвитку суспільних відносин, неврахування зміни соціального контексту тлумачення правової норми, тобто фактично статичність такого тлумачення.

Отже, дослідження інституту відступу від правових позицій Верховного Суду як інструменту розвитку та удосконалення судової практики спрямоване на вирішення важливого наукового та практичного завдання, яке полягає у визначенні чітких підстав та мотивів застосування цього інституту, зокрема, у разі розвитку суспільних відносин, виявленні неефективності попереднього правозастосування тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання розвитку судової практики, а також підстави та умови відступу від правових позицій Верховного Суду розглядали у своїх роботах такі науковці, як Я.О. Берназюк, М.О. Борисенко, В.В. Гончаров, О.В. Легка, Н.Я. Лепіш, Д.Д. Луспенник та ін. Разом з тим, у правовій науці недостатньо актуальних наукових досліджень, присвячених інституту відступу від правових позицій Верховного Суду в контексті розуміння цього інституту як інструменту розвитку та удосконалення судової практики.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування, що одним із інструментів розвитку та удосконалення судової практики є інститут відступу від правових позицій Верховного Суду. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання: 1) визначити поняття та основні положення доктрини динамічного тлумачення права та його співвідношення з розвитком судової практики; 2) з'ясувати підстави та умови відступу від правових позицій Верховного Суду в аспекті розвитку та удосконалення судової практики; 3) навести приклади із практики ЄСПЛ та вітчизняної судової практики, які демонструють, що відступ від раніше сформульованих правових позицій за визначених обставин є дієвим інструментом розвитку та удосконалення судової практики.

Виклад основного матеріалу. Єдність судової практики є складовою принципу верховен-

ства права, у зв'язку з чим відповідно до сталої практики ЄСПЛ держави-учасниці Конвенції зобов'язані організовувати судову систему таким чином, щоб запобігти ухваленню суперечливих рішень і вирішити будь-які серйозні розбіжності відповідними процесуальними способами [6, с. 148].

Незважаючи на те, що Україна не відноситься до держав, в яких діє прецедентне право, проте судова практика відіграє важливу роль для визначення способу застосування відповідної норми права під час судового вирішення спорів в подібних правовідносинах. Більше того, висновки Верховного Суду щодо застосування відповідної норми права є обов'язковими для врахування державними службовцями під час прийняття ними рішень, на що вказує п. 15 ч. 2 ст. 65 Закону України «Про державну службу» [7], відповідно до якого неврахування таких висновків вважається дисциплінарним проступком у разі, якщо Верховним Судом щодо такого державного службовця винесено окрему ухвалу.

У Висновку № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень з цього приводу зазначається, що у країнах загального права рішення вищих судів, що вирішують певне правове питання, є прецедентами і мають обов'язковий характер при вирішенні ідентичних спорів у подальшому. У країнах континентального права судові рішення не мають такого ефекту, але можуть бути цінними дороговказами для інших суддів, які стикаються з вирішенням схожої справи, коли йдеться про справи, в яких піднімаються широкі соціальні або вагомні юридичні питання [8].

Разом з тим, як вірно зазначає Я.О. Берназюк, принцип єдності судової практики не є абсолютним, оскільки в протилежному випадку це означало б неможливість виправити судом своєї власної помилки, викликаной неоднаковим тлумаченням правової норми у зв'язку з неякістю закону, або виключало б можливість динамічного розвитку права та суспільних правовідносин [9, с. 78].

У законодавстві України урегульований порядок відступу від правових позицій Верховного Суду. Зокрема, згідно з положеннями ст. ст. 37 та 45 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [3] Велика Палата Верховного Суду забезпечує у визначених законом випадках здійснення перегляду судових рішень у касаційному порядку з метою забезпечення однакового

застосування судами норм права. При цьому, відповідно до ч. 2 ст. 356 КАС України [10] у постанові Великої Палати Верховного Суду має міститися вказівка про те, як саме повинна застосовуватися норма права, із застосуванням якої не погодилася палата, що передала справу на розгляд Великої Палати Верховного Суду.

Отже, лише дотримання відповідного порядку відступу від раніше сформульованих правових позицій Верховного Суду є сумісним з принципом єдності судової практики, а відтак, і з принципом верховенства права. Причому не менш важливе значення для такої сумісності має наявність та обґрунтованість підстав для відступу.

Однією з підстав для відступу від правових позицій Верховного Суду є необхідність розвитку та удосконалення судової практики, якщо, зокрема, раніше сформульований висновок щодо застосування правової норми більше не відповідає засадам ефективності, контексту суспільних відносин. У цьому зв'язку необхідно звернутися до доктрини динамічного тлумачення правових норм.

У науковій літературі з цього приводу зазначається, що при динамічному підході до тлумачення правової норми інтерпретатор прагне максимально наблизити закон до життя, пристосовуючи його до нових соціальних умов [11, с. 38].

У своїй монографії «Динамічне тлумачення юридичних норм» В.В. Гончаров у якості прикладу наводить підстави динамічного тлумачення у практиці Верховного Суду США, якими є: вади попереднього рішення чи групи рішень (їх неефективність, неясність, неузгодженість, необґрунтованість, незбалансованість, помилковість); зміни суспільного контексту (зміни в суспільному житті країни, розвиток законодавства штатів, розвиток світового законодавства) [12, с. 181-182].

На важливість динамічного юридичного тлумачення вказує також й практика ЄСПЛ, адже юридичні приписи не завжди встигають за розвитком суспільних відносин, особливо коли йдеться про нормативні акти чи договори, які були прийняті більше ніж 50 років тому. На це, зокрема, звертає увагу О. Легка, яка зауважує, що для України актуальність цього виду тлумачення посилюється тим, що норми Конституції є нормами прямої дії [13, с. 127].

О. Кібенко також вказує на те, що відступи суду від попередніх прецедентів зумовлюються швидкими змінами в суспільстві, оскільки суди змушені швидко реагувати на ці зміни, зазвичай швидше, аніж законодавець. Суд має постійно адаптувати право до потреб реального життя,

наповнювати норми новим змістом, а тому відступ суду від існуючих правових позицій конче потрібен для розвитку права, але він порушує правову визначеність, адже учасники правовідносин покладалися на раніше встановлене судом правило [14].

З цього приводу доцільно згадати рішення ЄСПЛ у справі «Серков проти України» від 7 липня 2011 року, заява № 39766/05, в якій Суд визнав, що, дійсно, можуть існувати переконливі причини для перегляду тлумачення законодавства, яким слід керуватися. Сам Суд, застосовуючи динамічний та еволюційний підходи в тлумаченні Конвенції, у разі необхідності може відходити від своїх попередніх тлумачень, тим самим забезпечуючи ефективність та актуальність Конвенції [15].

Як зазначив ЄСПЛ ще у рішенні від 25 квітня 1978 р. у справі «Tytler v. the United Kingdom» (заява № 5856/72) Конвенція – це живий інструмент і вона має тлумачитися в світлі умов сучасності [16].

Про необхідність застосування динамічного тлумачення правових норм вказується й у ряді інших рішень ЄСПЛ. Зокрема, у рішенні від 27 вересня 1990 р. у справі «Cossey v. the United Kingdom» (заява № 10843/84) ЄСПЛ зазначив, що хоча він формально не зв'язаний своїми попередніми рішеннями, відступ від них може бути, наприклад, виправданий з метою забезпечення того, що тлумачення Конвенції відображає соціальні зміни та відповідає умовам сьогодення [17].

При цьому у рішенні від 18 січня 2002 р. у справі «Chapman v. the United Kingdom» (заява № 27238/95) міститься вказівка про імпліцитне, тобто не зазначене безпосередньо в тексті ЄСПЛ, повноваження суду відступити від принципу правової визначеності з наведенням обґрунтованих мотивів [4].

В якості прикладу відступу ЄСПЛ від своєї попередньої позиції з підстави зміни суспільного контексту можна назвати рішення від 22 березня 2012 р. у справі «Konstantin Markin v. Russia» (заява № 30078/06). У цій справі розглядалось питання про порушення ст. 14 Конвенції у зв'язку з виключенням військовослужбовців-чоловіків з числа осіб, які мають право на відпустку по догляду за дитиною, тоді як військовослужбовці-жінки мали право на таку відпустку.

Розглядаючи цю справу, ЄСПЛ зазначив, що суспільство просунулося у напрямку рівнішого розподілу між чоловіками та жінками відповідальності за виховання їхніх дітей, і що роль чоловіків у догляді за дітьми отримала визнання.

У зв'язку з цим, ЄСПЛ відступив від свого підходу до тлумачення ст. 14 Конвенції, раніше сформульованого у рішенні у справі «Petrovitz v. Austria» від 14 червня 1989 р. (заява № 20458/92). У цій справі державі-відповідачу була надана широка свобода розсуду внаслідок значних розбіжностей, які існували в 1980-х роках між правовими системами. ЄСПЛ вважав, що він не може ігнорувати широко поширені та такі, що постійно розвиваються, погляди і пов'язані з ними правові зміни у національному законодавстві договірних держав із зазначеного питання [5].

У якості підстави для відступу від попередньої правової позиції Верховного Суду, яка може вказувати на зміну соціального контексту тлумачення правової норми, часто виступають принципи, які у зв'язку зі змінами, що відбулися у суспільному чи державному розвитку, набувають більш широкого змісту.

Зокрема, В. Перепелюк з цього приводу зазначає, що на роль доктринального може претендувати таке теоретичне положення: питання права, яке має фундаментальне значення для формування єдиної правозастосовної практики, є питання про те, яким є зміст принципу (принципів) права, необхідний для формулювання судом нового положення, призначеного подолати прогалину у нормативному регулюванні чи колізію між нормами права [18, с. 158].

Аналізуючи практику Великої Палати Верховного Суду, В. Пирогов звернув увагу на постанову від 4 вересня 2018 року у справі № 823/2042/16 [19], в якій Суд пов'язує можливість відкидання своєї попередньої практики з двома основними підставами: 1) вади ухваленого раніше рішення або ж групи рішень; 2) зміна суспільного контексту [20].

У цій справі Велика Палата Верховного Суду відступила від висновків, викладених у постановках від 4 квітня 2018 року у справах № 817/567/16 та № 826/9928/15, від 10 квітня 2018 року у справі № 808/8972/15, від 16 травня 2018 року у справі № 826/4460/17, від 23 травня 2018 року у справі № 815/4618/16, від 5 червня 2018 року у справі № 804/20728/14, від 12 червня 2018 року у справі № 823/378/16, від 13 червня 2018 року у справах № 820/2675/17 та № 803/1125/17 щодо належності до юрисдикції адміністративних судів спорів за позовами осіб, які не були заявниками вчинення реєстраційних дій, до державного реєстратора про скасування його рішень чи записів у державному реєстрі стосовно державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень [19].

Притім, аналізуючи положення КАС України та Закону України «Про судоустрій і статус судів», варто зауважити, що відступ від правової позиції Верховного Суду, зокрема, в адміністративному судочинстві, характеризується тим, що: 1) правова позиція, від якої здійснюється відступ, має бути висловлена у подібних правовідносинах Верховним Судом України, Верховним Судом у складі колегії суддів (палати, об'єднаної палати), іншим судом касаційної інстанції, Великою Палатою Верховного Суду; 2) така правова позиція має міститись у судовому рішенні, ухваленому останнім у часі; 3) з ініціативою про відступ від правової позиції може звернутися Верховний Суд у складі колегії суддів (палати, об'єднаної палати); 4) мають існувати фундаментальні підстави для відступу від правової позиції; 5) виключними повноваженнями щодо відступу від правової позиції наділена Велика Палата Верховного Суду, об'єднана палата або палата Верховного Суду.

Виходячи з наведених ознак, необхідно вказати на ще один недолік правового регулювання інституту відступу, зокрема, те, що суди першої та апеляційної інстанцій не наділені правом порушувати питання перед Великою Палатою Верховного Суду або перед Верховним Судом у разі, якщо вони вбачають необхідність у такому відступі. Можливо, надання такого права судам першої та апеляційної інстанцій було б доцільним з огляду на те, що суддя є незалежним та керується верховенством права (ст. 129 Конституції України). Крім того, доцільно розглянути питання про доповнення КАС України положенням про необхідність належного обґрунтування Верховним Судом в ухвалах про відступ від правової позиції підстав такого відступу.

Висновки. Отже, проведене у цій статті дослідження дозволяє дійти таких висновків.

1. Інститут відступу від правової позиції Верховного Суду в адміністративному судочинстві є дієвим інструментом розвитку та удосконалення судової практики. Проте, таким інструментом інститут відступу стає та може вважатися сумісним з принципом верховенства права лише за одночасного дотримання таких умов: 1) якщо відступ від попередньої правової позиції є недоцільним, а здійснюється з урахуванням встановленої КАС України процедури, зокрема, відповідним повноваженням наділена Велика Палата Верховного Суду, об'єднана палата або палата Верховного Суду; 2) якщо наявні чітко визначені підстави для відступу, зокрема, виявлення неефективності

попереднього правозастосування (наприклад, якщо попереднє тлумачення правової норми Верховним Судом є неефективним внаслідок того, що застосування такого тлумачення спричиняє невиконання основних завдань адміністративного судочинства, що визначені у ст. 2 КАС України), зміна соціального контексту (може бути пов'язано з); 3) якщо відповідні підстави для відступу є обґрунтованими, пропорційними та передбачуваними та не порушують засаду правової визначеності.

2. З метою удосконалення правового регулювання відступу від правових позицій Верховного

Суду в адміністративному судочинстві необхідно у КАС України наділити адміністративні суди усіх інстанцій правом звертатися до Верховного Суду або Великої Палати Верховного Суду з питанням про доцільність відступу від правової позиції Верховного Суду або відповідно, Великої Палати Верховного Суду шляхом подання належним чином обґрунтованої ухвали. Крім того доцільно доповнити КАС України положенням про необхідність належного обґрунтування Верховним Судом в ухвалях про відступ від правової позиції підстав такого відступу.

Список літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV в ред. Закону від 03.10.2017 № 2147-VIII. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
4. Case of Chapman v. the United Kingdom: decision of the European Court of Human Rights, 18.01.2001, № 27238/95. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22:%5B%22Chapman%20v.%20the%20United%20Kingdom%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D%7D>.
5. Case of Konstantin Markin v. Russia: decision of the European Court of Human Rights, 22.03.2012, № 30078/06. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22:%5B%22Konstantin%20Markin%20v.%20Russia%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D%7D>.
6. Борисенко М.О. Вплив практики Європейського суду з прав людини на єдність правозастосування в судовій системі України. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2016. № 3. С. 142-151.
7. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
8. Висновок № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень. URL : https://court.gov.ua/userfiles/visn_11_2008.pdf.
9. Берназюк Я.О. Особливості забезпечення єдності судової практики та відступу від правових позицій Верховного Суду (на прикладі вирішення публічно-правових спорів). *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2020. Вип. 2 (90). С. 77-89.
10. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 11 квітня 2018 року у справі № 910/12294/16. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73335676>.
11. Лепіш Н.Я. Акти тлумачення норм права: питання теорії та практики: монографія. Львів: Сполом, 2018. 250 с.
12. Гончаров В.В. Динамічне тлумачення юридичних норм. Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування Національної академії правових наук України. Редкол.: П.М. Рабінович (голов. ред.) та ін. Серія І. Дослідження та реферати. Вип. 27. Львів: СПОЛОМ, 2013. 252 с.
13. Легка О. Динамічне юридичне тлумачення: практика Європейського Суду з прав людини. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 10. С. 124-128.
14. Кібенко О. Перспективна дія правового висновку (позиції) Верховного Суду: чи доцільно запровадити в Україні? Судово-юридична газета. 2020. URL : <https://sud.ua/ru/news/blog/162411-perspektivna-diya-pravovogo-visnovku-pozitsiyi-verkhovnogo-sudu-chi-dotsilno-zaprovaditi-v-ukrayini>.
15. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Серков проти України» від 7 липня 2011 року, заява № 39766/05. URL : <http://cons.parus.ua/map/doc/087859C3D7/>.
16. Case of Tyrer v. the United Kingdom: decision of the European Court of Human Rights, 25.04.1978, № 5856/72. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22:%5B%22Tyrer%20v.%20the%20United%20Kingdom%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D%7D>.
17. Case of Cossey v. the United Kingdom: decision of the European Court of Human Rights, 27.09.1990, № 10843/84. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22:%5B%22Cossey%20v.%20the%20United%20Kingdom%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%5D%7D>.

18. Перепелюк В. Вплив принципів права на формування єдиної правозастосовчої практики. Публічне право. 2019. № 4 (36). С. 153-161.

19. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 4 вересня 2018 року в справі № 823/2042/16. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77969515>.

20. Пирогов В. Підстави відступлення Великої Палати Верховного Суду від власних правових позицій і запитання щодо таких підстав. Юрліга 2019. URL: https://jurliga.ligazakon.net/ua/analytics/183692_pdstavi-vdstuplennya-veliko-palati-verkhovnogo-sudu-vd-vlasnikh-pravovikh-pozitsiy--zapitannya-shchodo-takikh-pdstav.

Lupu Yu.D., Pietkov S.V. THE DEVIATION FROM THE LEGAL POSITIONS OF THE SUPREME COURT IN ADMINISTRATIVE JUDICIARY AS A TOOL OF DEVELOPMENT AND IMPROVEMENT OF JUDICIAL PRACTICE

The article is devoted to the coverage of theoretical, legal and practical issues of deviation from the legal positions of the Supreme Court in administrative proceedings. The essence and characteristic features of the institution of deviation from the legal positions of the Supreme Court are determined, the legal bases of its regulation are investigated.

It is argued that the need to deviate from the legal positions of the Supreme Court in some cases due to the need for dynamic development and improvement of judicial practice in disputes arising from public law relations.

The author substantiates that the deviation from the legal positions of the Supreme Court is connected with the doctrine of dynamic interpretation of law, which stipulates that the understanding of a legal norm depends on the specific conditions in which the latter is applied. It is proved that in order to ensure the unity of judicial practice, deviation from the legal positions of the Supreme Court should be carried out only with a clear justification, if there are certain grounds. It has been established that one of the grounds for deviating from the legal positions of the Supreme Court is defects in the interpretation and application of the relevant legal norm by the court (in particular, its inefficiency, ambiguity, inconsistency, unfoundedness, imbalance, erroneousness) or change of social context.

It is argued that the importance of the institution of deviation from the legal position of the Supreme Court is due to the need to develop case law, the ability of courts to correct their own, previously made errors or inaccuracies in the interpretation and application of the law. The author finds that the development of case law through such an instrument as a departure from the legal position of the Supreme Court may also be due to the expanded interpretation of the European Court of Human Rights of some principles set out in the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

Key words: *retreat, legal position, Supreme Court, administrative proceedings, dynamic interpretation, development of judicial practice.*